

Освіта Харківщини XXI століття

Ментальне відновлення та забезпечення рівних можливостей для навчання й особистісного зростання

*каталог двадцятої тематичної онлайн-виставки
ефективного педагогічного досвіду*

*Любов Покроєва, ректор
Харківської академії неперервної освіти,
кандидат педагогічних наук, доцент,
заслужений працівник освіти України*

Шановні освітяни!

Одним із пріоритетних напрямів роботи КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» є залучення ініціативних освітян до презентаційних конкурсів/виставок із можливістю ознайомлення широкого кола педагогічної громадськості з кращими практиками та творчими надбаннями освітян регіону.

22–29 квітня 2026 року відбулася **XX обласна тематична онлайн-виставка ефективного педагогічного досвіду «Освіта Харківщини XXI століття»** за темою **«Ментальне відновлення та забезпечення рівних можливостей для навчання й особистісного зростання»** (далі – XX онлайн-виставка) у таких номінаціях: «Психологічний супровід і емоційна стійкість учасників освітнього процесу», «Цифрова безбар'єрність та інноваційні технології рівних можливостей», «Інклюзивна екосистема закладу: від архітектурної доступності до соціальної інтеграції».

Захід спрямований на представлення результативних освітніх рішень, презентацію кращих практик упровадження системи психологічного супроводу всіх учасників освітнього процесу, актуалізацію пріоритетних напрямів розвитку освіти в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа».

Сучасна система освіти функціонує в умовах постійних соціальних змін, підвищеного стресу, невизначеності та емоційного навантаження. У таких обставинах питання ментального відновлення та забезпечення рівних можливостей для навчання й особистісного зростання є одним із пріоритетних напрямів розвитку сучасної освіти.

Ментальне відновлення – це тривалий процес, який вимагає спільних зусиль усіх учасників освітнього процесу. Ефективними можуть бути програми психологічної підтримки, безпечні простори для спілкування, години емоційного розвантаження, групові заняття з

розвитку стресостійкості, індивідуальне консультування, а також створення атмосфери довіри в закладі.

Не менш важливим є питання рівних можливостей для навчання й особистісного зростання. Учасники освітнього процесу мають різний життєвий досвід, різний рівень психологічних ресурсів, соціальної підтримки, адаптаційних можливостей. Саме тому сучасна освіта повинна бути чутливою до індивідуальних потреб кожного. Психологічний супровід і формування емоційної стійкості мають стати невід'ємною частиною освітньої політики та щоденної практики закладів освіти.

Тому методисти Центру практичної психології, соціальної роботи та здорового способу життя організують і проводять для молодих фахівців психологічної служби закладів освіти Харківської області вебсемінари-практикуми за програмою воркшопу «Практики психосоціальної підтримки всіх учасників освітнього процесу». Для підвищення фахової майстерності практичних психологів розроблено тематичний спецкурс «Використання артметодів у здійсненні психосоціальної підтримки здобувачів освіти». Постійно поповнюється матеріалами Канал зв'язку для педагогів і батьків «Психосоціальна підтримка учасників освітнього процесу», що розміщений на сайті Академії.

На курсах підвищення кваліфікації практичних психологів і соціальних педагогів приділяється багато уваги таким темам:

- надання першої психологічної допомоги учасникам освітнього процесу в умовах стресу та кризових ситуацій;
- основи кризової психології та методи роботи з психотравмами;
- кризові стани та психотравма: психологічні методи підтримки й відновлення;
- формування ефективної комунікації та партнерської взаємодії між учасниками освітнього процесу в умовах війни;
- психолого-педагогічна підтримка учнів і їх родин, постраждалих від наслідків війни: сучасні підходи, виклики та практики супроводу;
- соціально-емоційне навчання як ресурс зміцнення ментального здоров'я учасників освітнього процесу;
- техніки консультування у психологічній практиці: нові підходи до роботи з викликами часу;
- розвиток резильєнтності та формування життєстійкості педагогів в умовах війни.

З метою підвищення рівня психологічної компетентності педагогів розроблено фаховий спецкурс «Ресурс, стійкість, відновлення: психоемоційна підтримка в освіті під час війни».

У тематиці курсів підвищення кваліфікації для всіх категорій педагогічних працівників приділяється багато уваги таким питанням:

- психологічні травмування внаслідок війни: як спілкуватися, навчати, підтримувати учнів;
- життєстійкість педагогічних працівників в умовах війни: психологічні інструменти самопомоги;
- прийоми формування стресостійкості та психологічного благополуччя здобувачів освіти;
- психологічна компетентність педагога як провідна умова створення психологічного комфорту в класі;
- психологічний супровід усіх учасників освітнього процесу;
- групова динаміка без стресу: як керувати процесами взаємодії.

Рівні можливості не означають однакового підходу до всіх, а навпаки, передбачають створення умов, за яких кожен матиме шанс реалізувати свій потенціал відповідно до власних можливостей. **Саме інклюзивна освіта є одним із ключових напрямів модернізації освітньої системи України для створення безбар'єрного, відкритого та підтримувального освітнього середовища**, де кожна дитина має можливість навчатися, розвиватися та соціалізуватися відповідно до своїх потреб і можливостей. Здійснення методичного супроводу розвитку інклюзивної освіти дітей з особливими освітніми потребами, розроблення методичних рекомендацій для педагогів, психологів, соціальних педагогів, які працюють в інклюзивних класах/групах, забезпечення актуальності змісту курсів підвищення кваліфікації для педагогічних працівників є основними напрямками діяльності Ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Харківської академії неперервної освіти.

З метою професійного розвитку педагогічних працівників Харківщини та забезпечення ефективної організації інклюзивного освітнього середовища методисти Ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти організували та провели протягом навчального року серію заходів за програмою інклюзивного марафону для педагогів закладів дошкільної та загальної середньої освіти «Інклюзивний простір в умовах закладу дошкільної та загальної середньої освіти». Програмою марафону передбачалося поєднання методичної та практико-орієнтованої складових: тематичні заняття й тематичний б-

годинний спецкурс-тренінг «Створення відкритого освітнього простору для дітей з особливими освітніми потребами засобами цифрових технологій», де реалізовувалися завдання з формування практичних умінь щодо створення доступного та підтримувального освітнього середовища. За результатами участі в інклюзивному марафоні 283 педагоги пройшли повний цикл тематичних занять, а 253 успішно завершили тематичний спецкурс-тренінг. Реалізація означених завдань сприяла підвищенню професійної готовності педагогічних працівників до роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища, розвитку їх інклюзивної та цифрової компетентностей.

Системна робота Академії з професійного розвитку педагогічних працівників передбачає не лише набуття теоретичних знань, а й формування професійних компетентностей, створення умов для обміну досвідом, поширення кращих освітніх практик і презентації ефективних напрацювань педагогів.

У ХХ онлайн-виставці ефективний педагогічний досвід роботи презентували 7 закладів освіти: 2 заклади дошкільної освіти, 1 центр дитячої та юнацької творчості, 4 заклади загальної середньої освіти.

У номінації **«Психологічний супровід і емоційна стійкість учасників освітнього процесу»** взяли участь і представили свої напрацювання:

- Комунальний заклад «Русько-Лозівський ліцей» Дергачівської міської ради – досвід за темою «Диференційований підхід у психологічному супроводі учнів різних вікових груп під час онлайн-навчання: від діагностики до емоційної стійкості»;
- Люботинська загальноосвітня школа I-III ступенів № 4 Люботинської міської ради Харківської області – досвід за темою «Створення в закладі освіти екосистеми психосоціальної стійкості: від адміністративних рішень до практичної реалізації в освітньому процесі»;
- Комунальний заклад «Харківський ліцей № 147 Харківської міської ради» – досвід за темою «Практико орієнтована система психологічної підтримки в ліцеї: швидкі інструменти допомоги учасникам освітнього процесу»;
- Леб'язький заклад дошкільної освіти (ясла-садок) «Сонечко» Зачепилівської селищної ради Берестинського району Харківської області – досвід за темою «Емоційна стійкість і ментальне благополуччя в закладі дошкільної освіти: сучасні психолого-педагогічні інструменти підтримки та розвитку»;

- Берестинський центр дитячої та юнацької творчості Берестинської міської ради Харківської області – досвід за темою «Психологічний супровід і розвиток емоційної стійкості учасників освітнього процесу в умовах війни: управлінський досвід реалізації міжнародних проєктів».

У номінації **«Цифрова безбар'єрність та інноваційні технології рівних можливостей»** із практикою використання цифрових інструментів і застосунків поділився КЗ «Новопокровський заклад дошкільної освіти (ясла-садок)» Новопокровської селищної ради Чугуївського району Харківської області – досвід за темою «Цифрові інструменти як інноваційний ресурс психологічного супроводу дошкільників».

У номінації **«Інклюзивна екосистема закладу: від архітектурної доступності до соціальної інтеграції»** Андріївський лицей № 1 Донецької селищної ради Ізюмського району Харківської області представив досвід за темою «Інклюзивна екосистема: досвід Андріївського лицю № 1 зі створення безбар'єрного середовища та підтримки ментального здоров'я учнів».

Аналіз напрацювань учасників виставки за темою «Ментальне відновлення та забезпечення рівних можливостей для навчання й особистісного зростання» виявив зростання ролі практичних підходів, спрямованих на розвиток стійкості до стресу, емоційної зрілості та соціальної адаптації здобувачів освіти, активніше використання цифрових ресурсів у системі психолого-педагогічного супроводу, зокрема в умовах дистанційного та змішаного формату навчання.

На сайті Академії в розділі «Педагогічна виставка «Освіта Харківщини ХХІ століття» відкрито доступ для загального ознайомлення з матеріалами учасників ХХ виставки. Це досвіди роботи з додатками практичних напрацювань, записи інтерактивного заходу, відеовізитки, фрагменти дистанційних методичних заходів, організаційно-методичні розробки уроків/занять, фотоальбоми. Покликання на сторінку ХХ виставки: https://sites.google.com/d/1T4s9LpG5RBVgWtDuK2OUSv9BFXJq9iCW/p/18r_F93f8nuTSMr1X_0Wd1QNK1t0KQk_n/edit

Сподіваємося, що педагогам Харківської області будуть корисні досвіди роботи, представлені на ХХ онлайн-виставці ефективного педагогічного досвіду «Освіта Харківщини ХХІ століття».

**Комунальний заклад «Русько-Лозівський ліцей»
Дергачівської міської ради**

Адреса: вул. Клочка Андрія, 74-А,
Харківський район, Харківська
область, 62332
Телефон: +380988840830
E-mail: school-lozova@ukr.net
Сайт: <https://rusko-lozivska.school.org.ua/>

**Тема досвіду: «Диференційований підхід у психологічному супроводі
учнів різних вікових груп під час онлайн-навчання:
від діагностики до емоційної стійкості»**

Для впровадження системи підтримки ментального здоров'я в закладі освіти важливо охопити всіх учасників освітнього процесу: учнів, педагогів і батьків. **Ми визначили основні напрями роботи в умовах воєнного стану.**

1. **Робота з учнями:** діагностика, індивідуальні та групові консультації, дихальні вправи, проведення щоденних вправ на розпізнавання своїх емоцій і почуттів, тренінги тощо.

2. **Робота з педагогами:** діагностика, проведення тренінгів зі стресостійкості та технік самопомоги; участь у профільних конференціях і в освітніх курсах, підтримка балансу між роботою та особистим життям.

3. **Робота з батьками:** проведення онлайн-зустрічей, створення коротких пам'яток про те, як розпізнати тривожність у дитини та допомогти їй; створення відкритого діалогу між родиною і практичним психологом, соціальним педагогом для швидкого реагування на зміни в стані дитини, індивідуальні та групові консультації, тренінги.

4. **Цифрове середовище:** зміна стресових методів контролю інтерактивними вправами, онлайн-руханки та вправи для зору під час дистанційних уроків.

5. **Моніторинг і аналітика:** анонімне опитування учнів, батьків і вчителів щодо рівня стресу та комфорту в закладі, коригування методів роботи залежно від психоемоційного стану колективу.

Одним із важливих принципів в освітньому процесі є дитиноцентризм, який орієнтує на інтереси, потреби та індивідуальні особливості дитини. Сучасний вчитель має працювати над гармонійним розвитком особистості вихованців. Кожна дитина

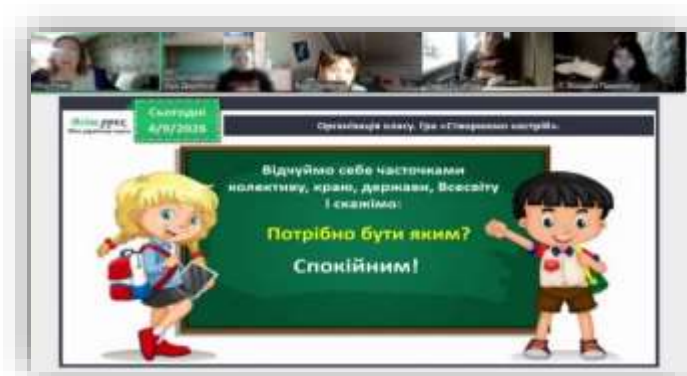

унікальна, наділена своїми талантами та здібностями. Саме тому діти повинні відчувати повагу й підтримку у своїх починаннях, отже, педагог і дитина мають працювати в команді. **Метою вчителя є становлення дитини як особистості.**

Сучасний освітній процес супроводжується постійними повітряними тривогами, психологічними напругами, тривожністю, інформаційним тиском.

Учні початкової школи – досить вразлива категорія, бо їхня психіка ще не сформувалася. Тому **актуальним питанням є підтримка їх емоційної, когнітивної та соціальної рівноваги.**

Основною формою організації навчальної діяльності в закладі освіти є урок. Але сучасний урок – це не просто передача знань. Головним завданням для вчителя є створення умов для всебічного розвитку особистості, де гармонійно поєднуються академічні успіхи та ментальне здоров'я учнів.

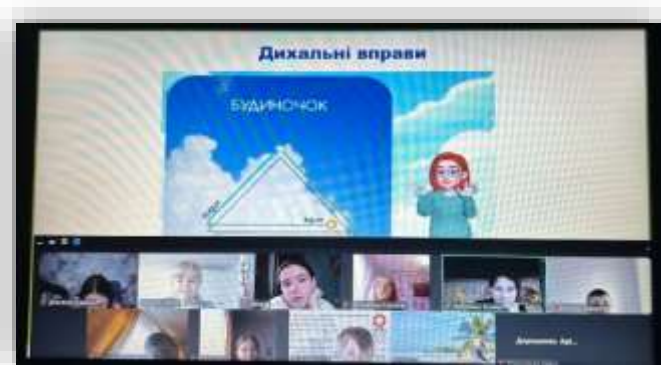
Рис. 1. Гра «Створюємо настрій». 3 клас

Освітня система початкової школи базується на грі. Це основа дитячого розвитку. Вона перетворює навчання на захопливий процес. На ранкових колах і уроках створюється атмосфера відкритого спілкування, де кожна дитина може висловити свою думку, поділитися переживаннями та відчуттями, що її чують і розуміють, що вона є частиною цього колективу, вона потрібна, вона цікава, до неї дослухаються.

У своїй роботі вчителі початкових класів активно використовують елементи казкотерапії, інтерактивні методи навчання. Короткі дихальні техніки та вправи на заземлення дозволяють дітям швидко повернути концентрацію та впоратися з емоційною напругою. Учителі пояснюють, що боятися – це нормально, навчають звертатися по допомогу. Діти усвідомлюють, що й герої казок відчували страх, тому в них зникає почуття провини та слабкості. Така робота особливо необхідна в сучасних умовах.

Турбота про ментальне здоров'я учнів середньої та старшої школи кожного дня починається з короткого «кола емоцій» у чатах робочих груп класу (це вітальне слово зі смайликами, мотивуючі, іноді жартівливі слогани до навчання та інше), що знімає тривожність і створює безпечну атмосферу.

Рис. 2. Дихальна вправа «Будиночок». 5 клас

Під час онлайн-уроків для зниження втоми дітей від екранів проводяться фізкультхвилинки для очей та тіла, а також інтерактивні техніки дихання між завданнями.

З метою зменшення стресу від перевантаження використовуються вправи на саморефлексію («Що я відчуваю зараз?», «Моя скринька досягнень», «Хвилинка хвальби» та інше).

Рис. 3. Вправа «Який ти сленг?»

На уроках мистецтва проводяться арттерапевтичні практики (малювання емоцій, кольоротерапія, творча рефлексія для розвантаження). Учні залучаються до індивідуальних і групових проєктів для самовираження. **На уроках технологій** учні із задоволенням виготовляють мішечки-антистреси (наприклад, з лавандою або крупою), які допомагають їм заспокоїтись. Також учителі використовують «хвилинки сміху», прості жарти чи веселі вправи для створення позитивної атмосфери. Такий підхід сприяє емоційному розвантаженню та робить уроки більш комфортними й цікавими для дітей. **Для вчителів зарубіжної літератури** – це не просто розбір творів, а насамперед розмова про життя та почуття. Кожна зустріч із учнями починається особливо – з теплих побажань на день.

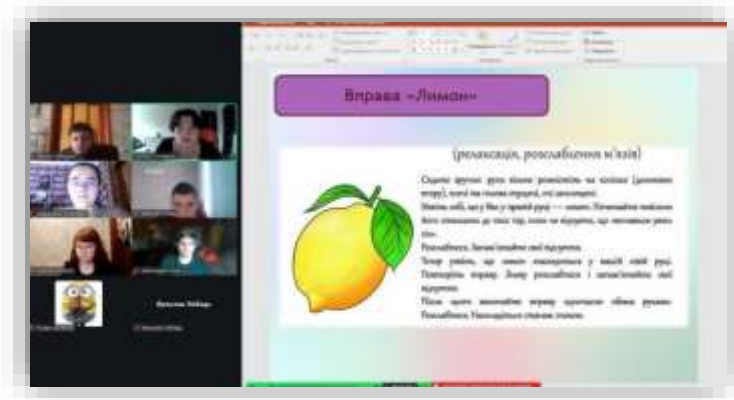

Рис. 4. Вправа «Лимон»
на розслаблення м'язів.
9 клас

Щоб зробити книгу справжнім порадником і другом, використовують метод «Коло підтримки» та створюють разом із учнями «Карту емоційного маршруту» героя, де позначають не лише події, а й точки сили персонажа. Кожен клас має свої уроки стійкості. Наприклад: У 7 класах, читаючи «Айвенго» Вальтера Скотта, учні формують власні «кодекси честі» – внутрішні правила, що дають опору, а в «Останньому листку» О. Генрі шукають надію, яка зцілює.

У 9 класах розбирають внутрішні конфлікти через «дві душі» Фауста або вчаться життєстійкості та гумору в Тев'є-молочара Шолом-Алейхема. Обговорюючи «Шинель» М. Гоголя, говорять про те, як важливо захищати свою гідність. У 10-х класах через «Перевтілення» Кафки вчаться не втрачати себе, коли світ навколо стає чужим. А одинадятикласники, аналізуючи «Чуму» Камю, шукають відповідь: як зберігати спокій і робити свою справу навіть у найтемніші часи.

Учителі створюють YouTube канал, де кожне відео супроводжується голосом, який дарує дітям відчуття стабільності та присутності вчителя поруч, де б вони не перебували. Завдяки асинхронному формату матеріалів знімається з учнів стрес «дедлайнів» – це дає їм змогу виконувати завдання у власному темпі та в безпечний час, що є ключовим для збереження ментального ресурсу.

Окрім цього, формулюються завдання різної складності. Це допомагає зменшити напруження на уроці та робить дітей більш активними.

Результат використання таких практик і підходів до уроків:

- у дітей знижується рівень тривожності та емоційного напруження;
- формується довірлива атмосфера у класному колективі;
- розвиваються навички співпраці та взаємодопомоги;

- учні набувають навичок розуміти й контролювати власні емоції;
- підвищується інтерес до навчання, активність на уроках;
- учні навчаються формувати алгоритм розв'язання власних проблем.

Кожен наш педагог створює урок, який буде не лише джерелом знань, а й простором психологічної підтримки та емоційного розвитку дитини. Використання казок, мультфільмів, інтерактивних методів навчання, дихальних технік допомагає забезпечити позитивну атмосферу, у якій кожна дитина відчуває себе важливою, почутою та захищеною. Саме в такому середовищі формується особистість, здатна долати труднощі, співпереживати іншим і зберігати віру у власні сили навіть у важких умовах.

Оскільки для підтримки учнів учителі повинні вміти організувати освітній процес у кризових ситуаціях і визначати індивідуальні потреби дитини, вміти надавати першу психологічну допомогу та знати алгоритм реагування в надзвичайних умовах, працювати над соціально-емоційними навичками та формувати емоційну стійкість у вихованців; забезпечувати інклюзивність, безпеку й захист дітей у шкільному середовищі, вони є активними слухачами курсів, розроблених у межах Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?» («Надмірна тривога в дітей: допомагаймо разом!», «Профілактика ризикованої поведінки серед молоді»). Також долучаються до онлайн-тренінгів за темою «СЕН «Зерна»: розвиток соціально-емоційних навичок і підтримка благополуччя», «Освіта в надзвичайних ситуаціях» та інших.

Педагоги нашого ліцею не лише активно опановують методики підтримки ментального здоров'я, але й поширюють власний досвід серед колег. Так, практичний психолог Власенко Євгенія Олександрівна успішно впроваджує в освітній процес результати власного наукового дослідження (2025 рік) на тему «Порівняльна оцінка психофізіологічного стану школярів різних вікових груп в умовах дистанційного навчання». На основі результатів проведеної діагностики (за методиками САН та оцінки рівня тривожності) вона розробила алгоритм диференційованого супроводу учнів, який урахує вікові психофізіологічні особливості. Євгенія Олександрівна активно ділиться з колективом практичними кейсами використання метафоричних асоціативних карт (МАК) і арттерапевтичних технік («Мій внутрішній щит», «Безпечне місце»), адаптованих для онлайн-взаємодії. Це дає змогу вчителям-предметникам ефективно використовувати «п'ятихвилинки стійкості»

на уроках, що сприяє стабілізації емоційного фону учнів і підвищенню концентрації уваги в середньому на 15–20%. Таким чином, науковий підхід у поєднанні з практичною діяльністю забезпечує формування справжньої емоційної стійкості (resilience) всієї спільноти ліцею. Заступник директора з навчально-виховної роботи Аксьонова Марина Олексіївна посіла 1 місце в конкурсі «Teacher's World Prize», де представила досвід своєї роботи «Урок як простір безпеки в умовах війни». Показовим є досвід закладу освіти, де керівництво на чолі з директором, яка має фахову психологічну підготовку, активно впроваджує **комплексні програми**, що спрямовані на розвиток життєвих компетентностей, на підтримку психічного здоров'я та формування стресостійкості:

- Робота з дітьми початкової школи: корекційно-розвиткова програма формування стійкості до стресу в дітей дошкільного віку та школярів «Безпечний простір».
- Робота з підлітками: програма «Час апгрейду».
- Робота з учнями різних вікових категорій: програма «Діти та війна: навчання технік зцілення».
- Робота з батьками: програма «Батьківство без стресу».
- Підтримка педагогів: «Школа, чутлива до психічного здоров'я».

Досвід реалізації цих програм демонструє ефективність комплексного підходу до організації психологічної підтримки в закладі освіти. Робота, спрямована одночасно на учнів, батьків і педагогів, дозволяє створити цілісне безпечне середовище, що сприяє гармонійному розвитку особистості. В умовах сучасних викликів психологічна служба стає важливим ресурсом стійкості освітньої системи. Упровадження тренінгових програм, розвиток життєвих компетентностей, формування культури психічного здоров'я та підтримка всіх учасників освітнього процесу є необхідними умовами для забезпечення благополуччя дітей та ефективного функціонування закладу освіти.

Тетяна Подзолкова, директор ліцею

**Люботинська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 4
Люботинської міської ради Харківської області**

Адреса: 62433, м. Люботин,
Харківська область
E-mail: lub_school_4@ukr.net
Сайт: <https://lubotyn4.school.org.ua/>
Телефон: +38(057)741-16-10

**Тема досвіду: «Створення в закладі освіти екосистеми
психосоціальної стійкості:
від адміністративних рішень до практичної реалізації в
освітньому процесі»**

Екосистема психологічної стійкості – це комплексна система підтримки, спрямована на збереження та відновлення психічного здоров'я, здатність особистості проходити через життєві випробування, зберігаючи цілісність. Трансформація нашого закладу в живу екосистему психосоціальної підтримки базується на поєднанні управлінських рішень, цифрових інструментів і практики стійкості, працюючи на благо кожного учасника освітнього процесу (додаток 1). **Наш досвід доводить:** створення такої екосистеми – це не сукупність разових заходів, а послідовний шлях від управлінських рішень до щоденних освітніх практик.

Рис. 1. Жива екосистема психосоціальної підтримки в ЗЗСО

Будь-яка системна зміна починається з адміністративного алгоритму, який стає фундаментом для побудови безпечного онлайн-простору. Ми адаптували ресурсний менеджмент під виклики дистанційної освіти: інтегрували в структуру уроків «хвилини стійкості» ([додаток 2](#)) та розробили алгоритми гнучкого навчання ([додаток 3](#)), що забезпечують ментальний комфорт учнів навіть у складних безпекових умовах. **Пріоритетом також стала підтримка менторства:** здійснили перехід від моделі контролю до фасилітації, де адміністрація є гарантом емоційної стабільності колективу, системно запобігає професійному вигоранню педагогів.

Забезпечення рівного доступу до освіти в умовах постійного стресу вимагає інструментів, що знімають когнітивне навантаження. У нашій екосистемі особливе місце посідає використання штучного інтелекту, зокрема платформи NotebookLM («цифровий асистент» як для вчителя, так і для учня). NotebookLM є інструментом ментального розвантаження: завдяки здатності платформи структурувати великі обсяги інформації вчителі створюють інтерактивні «путівники» за темами. Це мінімізує когнітивне навантаження на учнів, дає їм змогу швидко отримувати перевірені дані без самостійного виснажливого пошуку в умовах стресу ([додаток 4](#), [додаток 4.1](#)). Використання NotebookLM дозволяє адаптувати складний матеріал під потреби кожної дитини. Створення автоматичних аудіооглядів або структурованих тез допомагає дітям із різними типами сприйняття (аудіалам, візуалам) почуватися успішними, забезпечує справжню рівність можливостей. У закладі освіти створено кейс навчальних матеріал «NotebookLM. Практичні матеріали» ([додаток 5](#)).

Рис. 2. Цифровий асистент для навчання без стресу

Формування STEM-орієнтованого середовища також є потужним інструментом психологічної реабілітації. Через активну проєктну діяльність і опанування складних інструментів 3D-моделювання учні відновлюють втрачене відчуття контролю над процесом творення. Це дозволяє ефективно перенаправити деструктивну фонову тривогу в конструктивне русло, трансформує її у творчу енергію та візуальний результат, який можна побачити й оцінити «тут і зараз».

Окремим напрямом підтримки ментального здоров'я вважаємо цифрову медіатерапію, яка дозволяє учням трансформувати складні емоції та травматичний досвід. Наприклад, активно використовуємо інструменти Canva та CapCut у межах освітнього процесу, що сприяє трансформації внутрішніх переживань у творчий продукт. Прикладом такої успішної практики є створення «Книги пам'яті» – авторського цифрового ресурсу про загиблих героїв-випускників. Цей онлайн-фліпбук став для школярів дієвим засобом вираження вдячності та формування почуття глибокої пошани до захисників (<https://surl.li/pegyak>). Паралельно з цим діяльність відеостудії «Все буде добре!» та розробка учнівських відеороликів допомагають дітям вивільняти емоції через візуальне мистецтво. Визнання успіхів учнів підтримується через систематизацію творчості в тематичних YouTube-плейлистах, що зміцнює відчуття успішності та власної приналежності до спільноти. Творчі роботи розміщуємо на YouTube-каналі закладу (<https://www.youtube.com/@No-tk2nu>).

Для реалізації прав дітей та популяризації національних цінностей в умовах воєнного стану наші учні активно долучаються до ***Всеукраїнських і міжнародних творчих конкурсів фестивалів.*** Участь у таких заходах дозволяє обдарованій молоді презентувати власні досягнення, демонструючи високу майстерність, патріотизм і любов до рідної землі. ***Такі форми діяльності є потужним чинником психосоціальної підтримки,*** адже вони сприяють засвоєнню основних цінностей української нації, формуванню почуття гордості за свій

народ, розвитку креативності та навичок командної роботи. Учні закладу неодноразово ставали переможцями творчих конкурсів і фестивалів (<https://surl.li/yamvmw>).

Відновлення активної громадянської позиції учнів реалізується через поєднання правової освіти та практик медіації. Наприклад, участь у діяльності клубу «Справедливці» у межах реалізації проєкту «CONSENT» дає дітям реальні навички управління конфліктними ситуаціями, перетворює їх на активних фасилітаторів мирного діалогу в соціумі (<https://surl.li/hblmkt>). Відчуття значущості власного голосу на світовому рівні зміцнюється через адвокацію прав, зокрема участь у міжнародній кампанії «Prove it Matters» (паперові голуби для ЮНІСЕФ), де учні відчувають себе частиною глобальних позитивних змін (<https://surl.lu/orozbe>), (додаток 6).

Надзвичайно важливим елементом нашої екосистеми психосоціальної стійкості є міжнародна співпраця, що виступає потужним ресурсом зовнішньої підтримки. Через культурну дипломатію – участь в «Українському вечорі» у Польщі чи фестивалях у шотландському Керкубрі – в учнів зміцнюються почуття національної гордості, що допомагає їм гідно представляти державу. Партнерство між Люботином і Дамфрізом, спільні концерти та онлайн-зустрічі з британськими митцями створюють унікальний простір для живої комунікації та мовної практики (<https://surl.li/fapuhh>, <https://surli.cc/dasuwz>, <https://surl.lt/pvblki>). Важливою складовою стійкості є також ресурсна допомога: отримання музичних інструментів і спортивного інвентарю через проєкт «Sports Support» (США). Ця співпраця зміцнює матеріальну базу закладу, створюючи умови для якісного фізичного та емоційного розвантаження вихованців (додаток 7).

Декілька років поспіль заклад бере активну участь у реалізації освітніх проєктів: «Безпечний простір»; «Підтримка дітей та підлітків»; «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність в освіті»

(<http://surl.li/scpbx>), (<http://surl.li/scpca>); Всеукраїнський освітній проєкт з міжнародною підтримкою «СпівДія заради Дітей» (через неформальну освіту – заняття з мистецтва, хімічні досліди, віртуальні подорожі країнами світу, гру, рухову активність, творчість і STEAM-навчання, спілкування з однолітками, підтримку менторів – повернення до мирного дитинства (<http://surl.li/scisf>, <http://surl.li/scjek>); проєкт «ДІМ – Діти. Ігри. Майбутнє» (наприклад, фестиваль спортивних розваг «Подорож країнами Спритність-Ленд і Гнучкість-Сіті», метою якого було покращення навичок комунікації та емоційного стану дітей шляхом залучення їх до ігрової діяльності та фізичних активностей (<http://surl.li/scjfx>) та інших. У 2024 році долучилися до пілотного проєкту «TRIUMF HEALTH FOR UKRAINE», під час якого учасники можуть розкрити свої сильні сторони, опанувати емоції та підвищити впевненість у собі. Проєкт пропонує унікальне поєднання інтерактивного навчання та розваг, створених для розвитку емоційної стійкості, здорових звичок у дітей. Також заклад є учасником проєкту «CatchUp Харківщина» за сприяння БФ «СпівДія», MriyDiy, ЮНІСЕФ (освітня та психосоціальна підтримка молоді 8–17 років, а також популяризація української мови й історії); проєкту з надолуження освітніх утрат від ГО «Освічена Ініціатива» за підтримки ООН.

Розбудова шкільної екосистеми базується на цінностях національної програми «Ти як?». Ми адаптували її рекомендації для створення «безумовного простору безпеки», де кожен учитель володіє навичками першої психологічної допомоги, а піклування про ментальне здоров'я стало такою ж природною частиною освітнього процесу, як і навчання грамоти. Безумовно, що в підтримці ментального здоров'я важливу роль відіграє практичний психолог закладу, яка забезпечує системний супровід і моніторинг емоційного стану всіх учасників освітнього процесу. Це дозволяє вчасно виявляти ознаки стресу та надавати фахову допомогу через упровадження методик арттерапії, казкотерапії та технік заземлення. Проведення тренінгів із профілактики емоційного вигорання та навчання технік «першої психологічної допомоги» дозволяє педагогам залишатися в ресурсі та створювати безпечну атмосферу під час організації освітнього процесу ([додаток 8](#)).

Педагоги нашого закладу активно поширюють досвід роботи через публікації та участь у методичних заходах. *Публікації в науково-методичному журналі «Джерело педагогічних інновацій» Харківської академії неперервної освіти мають за останні чотири роки такі вчителі:* Малік В. Г., Трипольська О. О. «Створення

освітнього медіасередовища для розвитку критичного мислення» (2022, Випуск № 3(39). С.157–162); Трипольська О. О., Савченко Н. В. «Інтеграція зарубіжної літератури та інших видів мистецтва як умова формування творчої, креативної та всебічно розвиненої особистості» (2023, Випуск № 4(44). С. 148–153); Малік В. Г., Трипольська О. О. «Розвиток інформаційно-цифрової компетентності педагогів і використання можливостей штучного інтелекту в освітньому середовищі» (2024, Випуск № 1(45), С.168–173); Малік В. Г., Трипольська О. О., Обуховська О. І., Сольона І. С. «Управлінські процеси щодо подолання освітніх утрат і розривів» (2024, Випуск № 4(48). С.101–107); Трипольська О. О., Обуховська О. І., Лебідь О. Г., Єрмоленко С. В., Дем'янюк Г. В., Овчаренко І. М., Вяліна Л. М., Ключко Я. П. «Ефективні практики в роботі вчителів початкових класів» (2025, Випуск № 1(49). С. 127–134); Малік В. Г., Трипольська О. О., Обуховська О. І. «Творча діяльність і партнерська взаємодія як ефективні засоби формування національно-патріотичних цінностей учнів» (2025, Випуск № 4 (52). С. 62 – 68).

Колектив закладу чотири рази брав участь в обласній **онлайн-виставці ефективного педагогічного досвіду «Освіта Харківщини XXI століття»**: 2023 рік – Диплом I ступеня; 2024 – Диплом II ступеня; 2025 – Дипломи I ступеня ([додаток 9](#)). Педагоги закладу – постійні учасники та переможці обласного фестивалю «добрих практик» освітян Харківщини «Майстри педагогічної справи презентують»: **упродовж восьми років 45 дипломів, із яких I ступеня 14.**

Також наші педагоги мають статті в **збірниках матеріалів науково-практичних конференцій**: «Поєднання інноваційних і традиційних технологій навчання української та іноземної мов як чинник забезпечення дієвості знань», «Традиційні та інноваційні підходи у сфері сучасних педагогічних досліджень». У 2024 році чотири педагоги взяли участь у VIII щорічному Всеукраїнському конкурсі «Педагог-новатор». За підсумками Конкурсу вчитель української мови та літератури Прилуцька Л. В. та вчитель зарубіжної літератури Трипольська О. О. посіли III місце (<https://surl.li/nxipbh>). У 2024 році – участь у VII Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні проблеми навчання й виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторах» (збірник тез і доповідей конференції: Малік В. Г., Трипольська О. О. «Розвиток інформаційно-цифрової компетентності педагогів і використання можливостей штучного інтелекту в освітньому середовищі» (напрямок «Теорія і практика управління освітою»); Прилуцька Л. В. «Фотоквести

як мотиватор формування компетентного читача серед здобувачів освіти 5–6 класів Нової української школи на уроках української літератури» (напряма «Новітні технології та інновації в освіті») (<https://surl.li/oggbzw>). У 2025 році – участь у VIII Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторах» (збірник тез і доповідей конференції: Малік В. Г., Трипольська О. О., Обуховська О. І. «Управлінські процеси щодо подолання освітніх втрат і розривів» (напряма «Теорія і практика управління освітою»); Прилуцька Л. В. «Використання мобільних пристроїв на уроках української літератури з метою активізації пізнавальної діяльності дітей з ООП 5–6 класів НУШ» (напряма «Інклюзивна освіта: теорія і практика»)).

Вважаємо, що цілісність екосистеми закладу забезпечують стосунки «дорослий – дитина». Саме тому **наша мета** – створити простір, де дитину «чують», а умови сприяють її природному розвитку, виходячи за межі простої адаптації до стресу чи фізичного виживання. Поєднання чітких адміністративних алгоритмів із практиками медіатерапії, правової просвіти та міжнародної співпраці дозволяє створити дієву модель «Школи стійкості», де кожен елемент працює на зміцнення ментального ресурсу та соціальної активності дітей.

Створена екосистема – це не фінальна точка, а динамічний процес. Ми продовжуємо розбудовувати школу як простір емоційної стабільності та довіри, де цифрова грамотність, правова свідомість і міжнародна солідарність стають фундаментом для виховання не просто свідомого українця, а людини, здатної бути стійкою, творчою та успішною навіть у часи невизначеності. Це наш внесок у майбутнє, де сьогоднішні учні стануть вільними творцями нової, сильної держави.

Усі додатки мають гіперпосилання, із матеріалами досвіду детальніше можна ознайомитися на сторінці учасника XX онлайн-виставки: <https://surl.li/cc/rtkzfi>

Володимир Малік, директор школи

**Комунальний заклад «Харківський ліцей № 147
Харківської міської ради»**

Адреса: 61204, проспект Перемоги, 68-Д,
м. Харків, Харківська область

Сайт: <https://sites.google.com/view/dopomoha-mental/>

E-mail: sch147kh@ukr.net

Телефон: +38 (057) 725-85-48, +38 0756349620

Тема: «Практико-орієнтована система психологічної підтримки в ліцеї: швидкі інструменти допомоги учасникам освітнього процесу»

*Емоційне
благополуччя
учасників
освітнього процесу –
необхідна умова
якісної освіти.*

Емоційне виснаження, тривожність, зниження мотивації до навчання та професійної діяльності стають поширеними явищами в освітній сфері. Створення психологічно безпечного освітнього середовища, розвиток емоційної стійкості є необхідною умовою ефективного навчання учнів і збереження професійного ресурсу педагогів. З початку війни ми всі змушені адаптуватися до реалій сьогодення, коли відбуваються постійні зміни, ми перебуваємо в підвищеному стресі та живемо в невизначеності.

Сучасна школа вже давно перестала бути лише місцем здобуття знань – у складних умовах вона перетворилася на острівець безпеки та психологічної підтримки. Емоційна стійкість (резильєнтність) кожного учасника освітнього процесу – від першокласника до директора – є фундаментом, на якому тримається якісне навчання.

Тому робота щодо підвищення психологічної культури педагогічного колективу та надання допомоги учасникам освітнього процесу стала особливо актуальною для керівництва та психологічної служби ліцею.

Мета нашого досвіду – упровадження цілісної системи психологічного супроводу учнів, педагогів і батьків, що сприяє зміцненню психоемоційного благополуччя, розвитку емоційної

стійкості, формуванню адаптивних стратегій подолання стресу та створенню безпечного й підтримувального освітнього середовища.

Завдання нашого ліцею: забезпечити психологічний супровід учнів, педагогів і батьків в умовах сучасних викликів; формувати емоційну стійкість і навички саморегуляції в учасників освітнього процесу; створити психологічно безпечне освітнє середовище, засноване на довірі, підтримці та взаємоповазі; попереджати емоційне вигорання педагогів і сприяти збереженню їхнього професійного ресурсу; розвивати культуру психічного здоров'я та відповідального ставлення до власного емоційного стану.

Очікувані результати: покращення психоемоційного стану учнів, педагогів і батьків; підвищення рівня емоційної стійкості та здатності до подолання стресових ситуацій; сформованість навичок саморегуляції та емоційного самоконтролю; створення психологічно безпечного освітнього середовища; зниження рівня тривожності й емоційного вигорання серед педагогів; підвищення мотивації до навчання та професійної діяльності; покращення міжособистісної взаємодії між учасниками освітнього процесу.

Психологічний супровід у нашому ліцеї – це комплексна система заходів, спрямована на збереження та відновлення ментального здоров'я, адаптацію до змін і створення сприятливого клімату для всіх учасників освітнього процесу.

Наш ліцей активно впроваджує **Всеукраїнську програму ментального здоров'я «Ти як?»**, спрямовану на підтримку психологічного благополуччя учасників освітнього процесу. У межах програми проводяться просвітницькі та практичні заходи, спрямовані на розвиток емоційної грамотності, стресостійкості та навичок самопідтримки. Особлива увага приділяється формуванню культури турботи про ментальне здоров'я, відкритому обговоренню емоцій та створенню безпечного, підтримувального середовища в закладі.

Практичний психолог ліцею Грідчина Ю. Ю. систематично проводить індивідуальні та групові заняття з дітьми з особливими освітніми потребами з метою підтримки їхнього емоційного стану й гармонійного розвитку. Під час занять використовуються корекційно-розвиткові вправи, ігрові методики й техніки, що сприяють розвитку емоційної сфери, комунікативних навичок, уваги та саморегуляції.

Велика увага приділяється збереженню емоційного благополуччя учнів, створенню безпечного середовища та підвищенню навчальної мотивації, психологічній підтримці дітей під час уроків.

Педагоги закладу активно використовують такі практики: «Коло настрою», «Я-повідомлення», вправа «Світлофор», гра «Мій

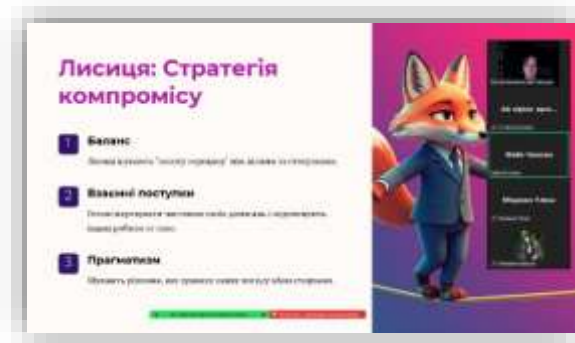
настрій», емоційні картки та криголами, дихальні вправи, фізкультхвилинки, мініігри та інтерактиви, короткі вправи на заспокоєння, вправи на рефлексію.

Традиційно до **Всесвітнього дня психічного здоров'я** соціальний педагог Барановська-Стельмах Т. С. і практичний психолог Грідчіна Ю. Ю. проводять заходи, спрямовані на розвиток емоційної компетентності та підтримку ментального благополуччя учнів:

- заняття «Подорож емоцій» для учнів 1-4-х класів, під час якого діти в ігровій формі знайомилися з базовими емоціями, училися розпізнавати їх і називати, досліджували, як змінюється настрій та як можна безпечно виражати свої почуття;

- інтерактивна гра «Емоційне місто» для учнів 1-4-х класів, під час якої діти «подорожували» уявним містом, де кожна локація відповідала певній емоції (учасники виконували завдання, обговорювали життєві ситуації та шукали способи подолання негативних емоцій і підтримки одне одного);
- тренінгове заняття «Твої сильні сторони» для учнів 5-9-х класів: підлітки визначали свої сильні якості, училися помічати власні досягнення, формували позитивну самооцінку (використовувалися вправи на саморефлексію, взаємну підтримку та розвиток впевненості в собі);
- тренінгове заняття «Шлях до гармонії» для учнів 9-11-х класів, спрямоване на усвідомлення важливості ментального здоров'я та пошук внутрішньої рівноваги.

У 2025/2026 навчальному році в межах формування психологічної безпеки й усвідомлення власної цінності з учнями 7-8-х класів було проведено заняття «Цінність життя», спрямоване на розвиток відповідального ставлення до свого життя та здоров'я, особистих меж, безпеки й гідності: аналізували життєві ситуації ризику та вчилися приймати обдумані рішення. Для учнів 9-11-х класів проведено тренінгове заняття «Конфлікти між підлітками: розуміння та вирішення», під час якого учні вчилися розпізнавати власні реакції у складних ситуаціях, відпрацьовували навички конструктивного спілкування, пошуку компромісів і взаєморозуміння, емоційного контролю, уміння мирно вирішувати суперечки.

У межах формування навичок турботи про власний емоційний стан з учнями 5-11-х класів було проведено серію практичних вправ «На варті ментального здоров'я», спрямованих на розвиток саморегуляції, усвідомленості та емоційної підтримки. Діти опановували практики самопідтримки, співпереживання, училися бути уважними до власних почуттів і почуттів інших, надавати підтримку собі та оточенню.

Для учнів 1-4-х класів систематично проводяться заняття з елементами Хібукі-терапії «Хібукі – мій друг: шлях до розуміння та підтримки своїх емоцій». У процесі роботи діти активно взаємодіють і навчаються розпізнавати власні емоції.

Турбота про ментальне здоров'я педагогів є важливою складовою створення безпечного та підтримувального освітнього середовища. З цією метою в ліцеї систематично впроваджуються заходи, спрямовані на емоційне розвантаження, розвиток стресостійкості та формування навичок самопідтримки. У роботі з педагогічним колективом активно використовуються елементи Хібукі-терапії, які сприяють зниженню рівня напруги, усвідомленню власних емоцій та відновленню внутрішніх ресурсів.

Для підтримки психологічного здоров'я педагогів ліцею проведено тренінги:

- Тренінг *«Коли світ на межі змін: школа, чутлива до психічного здоров'я»*. Особливу увагу було приділено таким важливим поняттям, як резильєнтність, промоція та превенція психічного здоров'я. Педагоги опрацювали питання ефективного супроводу й підтримки учнів у складних життєвих обставинах.
- Тренінг з елементами терапевтичних практик *«Ментальне відновлення педагогів засобами емоційної саморегуляції та елементів Хібукі-терапії»*. (Заняття спрямоване на ментальне відновлення педагогів, розвиток їхньої емоційної стійкості, опанування технік саморегуляції).

З метою посилення психологічної підтримки педагогічного колективу заклад активно співпрацює з профільними організаціями, залучаючи фахівців до проведення заходів, спрямованих на відновлення ментального здоров'я, розвиток стресостійкості та професійних навичок. Так, у 2025/2026 навчальному році представники Товариства Червоного Хреста провели цикл занять із психосоціальної підтримки вчителів, спрямованих на профілактику емоційного вигорання педагогів, і тренінг «Ефективні способи вирішення конфліктів», під час якого освітяни відпрацьовували вміння керувати власними емоціями у складних ситуаціях, будувати ефективну комунікацію, працювати з конфліктами «учень–учень», взаємодіяти з батьками в конфліктних ситуаціях, попереджати конфлікти в класі.

У ліцеї працює гурток соціально-емоційного й етичного навчання (СЕЕН), діяльність якого спрямована на розвиток емоційного інтелекту, самосвідомості, навичок комунікації та відповідальної поведінки учнів, виховання емпатії, поваги й толерантності у взаєминах, формування безпечної поведінки.

Педагоги ліцею реалізують проєкт **«Соціалізація учнів через гейміфікацію та мультимедійні елементи»**, у рамках якого в безпечному просторі проходять різноманітні ігрові заходи, спрямовані на розвиток уміння працювати в команді, формування креативності та критичного мислення. Завдяки проєкту підвищується мотивація до навчання, створюється позитивний психологічний клімат у колективі.

ХЛ № 147 вдруге долучається до **Всеукраїнського хакатону соціальної реклами «ЄДНАЄМО СЕРЦЯ»**. У межах участі здобувачі освіти працюють над створенням соціальної реклами, спрямованої на висвітлення актуальних проблем сучасного суспільства, зокрема булінгу, ментального здоров'я, взаємопідтримки й толерантності.

З метою підвищення обізнаності учасників освітнього процесу та забезпечення постійного доступу до корисної інформації активно функціонують онлайн-ресурси психологічної служби закладу. Так, у соціальній мережі **Facebook** діє сторінка «**Психологічна служба ХЛ № 147**», де регулярно публікуються рекомендації, практичні поради, матеріали з питань ментального здоров'я та психологічної безпеки. Працює також **Telegram-канал «Психологічна служба ХЛ № 147»**. Ці ресурси сприяють налагодженню комунікації з учнями, батьками та педагогами.

Упроваджується соціальний проект **ГО «ГЛОБАЛ» «Психологічне та соціально-емоційне навчання для українських шкіл»**. У межах проєкту педагоги закладу брали участь в онлайн-навчанні, що охоплювало такі теми: соціально-емоційні компетентності (SEL); перша психологічна допомога в умовах війни; практика емоційного врегулювання у школі.

Психологічний супровід учасників освітнього процесу є невід'ємною складовою діяльності нашого ліцею. Системна організація психологічної підтримки, яка впроваджується в ліцеї, дозволяє знизити рівень тривожності, попередити конфлікти й підвищити адаптаційні можливості всіх учасників освітнього процесу.

Важливою умовою результативності є співпраця педагогів, соціального педагога, практичного психолога, адміністрації та батьків, інтеграція психологічних практик у повсякденну освітню діяльність. Психологічний супровід є не лише підтримкою в кризових ситуаціях, а й стратегічним ресурсом розвитку ХЛ № 147, що забезпечує емоційне благополуччя та стійкість особистості в умовах воєнного стану.

Олена Малюк, директор ХЛ № 147

*Леб'язький заклад дошкільної освіти (ясла-садок) «Сонечко»
Зачепилівської селищної ради Берестинського району
Харківської області*

Адреса: вул. Центральна, 258, с. Леб'яже,
Берестинський район,
Харківська область, 64420
E-mail: sone4ko_leb@ukr.net
Сайт: <https://lebyzhednz.ukr.school/>
Телефон: +380507874116

**Тема досвіду: «Емоційна стійкість і ментальне благополуччя
в закладі дошкільної освіти: сучасні психолого-педагогічні
інструменти підтримки та розвитку»**

Сучасна дошкільна освіта України перебуває у стані трансформації, що зумовлена як законодавчими змінами (Закон України «Про дошкільну освіту» від 06.06.2024 № 3788-IX), так і безпрецедентними викликами воєнного стану. Для Харківщини питання ментального здоров'я дітей та педагогів є не просто актуальним, а життєво необхідним. Сьогодні принцип дитиноцентризму – це не лише декларація, а щоденна робота зі створення «островів безпеки» всередині освітнього процесу.

Реалізація цієї місії потребувала від нашої команди чіткого структурування пріоритетів, що знайшло відображення у **визначенні мети діяльності:** обґрунтування та представлення цілісної екосистеми дистанційного психолого-педагогічного супроводу, що базується на синергії вихователя та психолога, інтеграції міжнародних стандартів і тріадному підході.

Для досягнення поставленої мети та практичної реалізації визначеної моделі **окреслено пріоритетні завдання:**

- розкрити механізми командної взаємодії фахівців ЗДО у створенні безпечного освітнього середовища й адаптації міжнародних практик означеного напрямку до умов дистанційного навчання;
- описати практичне застосування авторських арттерапевтичних технік як засобу психологічного розвантаження вихованців та їхніх родин;

- висвітлити систему підтримки професійного розвитку педагогів і результати трансляції власного досвіду на різних рівнях.

Наш заклад дошкільної освіти є невеликим, але згуртованим осередком підтримки, що в сучасних реаліях Харківщини успішно функціонує в дистанційному форматі. Заклад розрахований на 25 місць і наразі охоплює вихованням і онлайн-навчанням 22 дитини, які об'єднані у дві різновікові групи. Штат закладу освіти налічує 10 працівників, серед яких 3 вихователі та практичний психолог.

Така компактна структура дозволяє нам забезпечувати максимально тісну, майже родинну взаємодію між фахівцями та сім'ями через цифрові платформи. Дистанційна форма роботи не стала перешкодою для нашої головної місії – особливої уваги дітям вразливих категорій: вихованцям з-поміж внутрішньо переміщених осіб (ВПО), дітям із сімей загиблих воїнів, а також із багатодітних, малозабезпечених родин. Для них наші щоденні онлайн-зустрічі є не просто освітнім процесом, а життєво необхідним вікном у світ соціалізації, територією психологічного розвантаження та підтримки, де кожен екран монітора випромінює спокій, безпеку й віру в майбутнє.

Практична реалізація моделі базується на синхронних заняттях у Google Meet, де інтерактивна взаємодія замінює формат лекції. Для подолання дистанційного бар'єра ми використовуємо сучасний цифровий інструментарій: Canva (анімовані мнемотаблиці), Vidnoz AI (персоналізація героїв казок через штучний інтелект), а також VSDC і YouCut для створення адаптивного відеоконтенту, що забезпечує живий емоційний контакт із вихованцями.

Цифрові інструменти є лише провідниками для реалізації авторських психолого-педагогічних засобів підтримки:

- соціалізація («Цифровий дотик»): ранкові кола в Google Meet, де діти «передають» сонечко через краї моніторів, долаючи відчуття ізоляції;

- когнітивний розвиток (LearningApps, Learning.ua): гейміфікація навчальних завдань, де дитина стає активним суб'єктом онлайн-заняття;
- емоційна регуляція (Kazka.fun): терапевтичні казки, де вихованці стають головними героями, що допомагає безпечно проживати тривоги;
- нейропсихологічний супровід («Подвійний супровід»): синергія з психологом Яною Крутько: поки вихователь веде заняття, психолог моніторить стан дітей і вчасно впроваджує нейроігри.

Така інтеграція технологій та педагогічних засобів дозволяє нам створювати цілісне розвивальне середовище навіть у дистанційному форматі.

Відповідно до затвердженого річного плану роботи закладу на 2025/2026 навчальний рік, зважаючи на сучасні виклики, **ключовим вектором розвитку ЗДО визначено створення безпечного цифрового середовища для соціально-емоційного розвитку та психологічної підтримки дошкільників в умовах дистанційного навчання.**

Фундаментом реалізації цього напрямку є системна науково-методична робота колективу й тісна співпраця практичного психолога Яни Крутько з вихователями. Підтвердженням ефективності досвіду стала участь у Фестивалі «добрих практик» освітян Харківщини «Майстри педагогічної справи презентують» – 2025, за яку Гаркушенко Анастасія здобула диплом III ступеня.

Інтеграція цифрових інструментів і наукових напрацювань щодо професійного розвитку, представлених на V Міжнародній науково-практичній конференції «Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення» (13.05.2025) за темою «Психологічні особливості професійного розвитку», стала фундаментом для нашої командної взаємодії. **Цей досвід отримав міжнародне визнання на PARIS SCIENCE AND EDUCATION FORUM (Париж, березень 2026 року), а тези «Психолого-педагогічний супровід дитини дошкільного віку в умовах сучасних викликів» були опубліковані в електронному збірнику конференції.**

З метою популяризації запровадженої практики роботи логічним продовженням стала спільна участь у фестивалі «добрих практик» освітян

Харківщини «Майстри педагогічної справи презентують» із темою «Створення безпечного та підтримувального середовища для дошкільників: досвід взаємодії вихователя і психолога». Важливим доповненням загальної стратегії закладу є авторські підходи наших вихователів, висвітлені в межах Фестивалю, щодо формування життєстійкості засобами творчості та подолання освітніх утрат і розривів. Така комплексна взаємодія дозволяє перетворити дистанційне навчання на керований та науково обґрунтований процес психологічної підтримки.

Питання емоційної стійкості не є новим для педагогічної науки, проте сьогодні набуває нових сенсів. **У своїй діяльності ми спираємося на фундаментальні здобутки вітчизняних і світових науковців:**

- Світлани Ройз – її концепція «ресурсності» та практичні методики подолання стресу стали базою для наших щоденних «п'ятихвилинок спокою»;
- Катерини Крутій – сучасні підходи до дистанційної освіти та інноваційного середовища ЗДО;
- Людмили Лохвицької – дослідження соціально-емоційного розвитку дитини.

Важливе значення в нашій методичній системі має міжнародна програма «Think Equal» (Думай на рівних). Пройшовши теоретичний етап цього проєкту (січень 2026), ми розпочали процес синхронізації наших авторських занять із його ключовими модулями. Це дозволило інтегрувати цінності емпатії та емоційної грамотності безпосередньо в загальний освітній план закладу.

Завдяки інтеграції світових стандартів психологічної підтримки з нашими практичними кейсами дистанційне навчання набуло цілісного корекційно-розвиткового спрямування. ***Системність цього підходу підтверджується впровадженням авторських розробок:***

- для дітей – серія занять із використанням арттехнік «Мій спокійний світ», спрямованих на зниження тривожності через творчість;
- для батьків – тренінгові модулі «Психологічна підтримка дітей під час війни»;
- для педагогічного колективу – практичні інтенсиви «Синдром емоційного вигорання» та «Психологічна стійкість у дії: як подолати стрес через техніки заземлення».

Поєднання методик казки й арттерапії з дієвими психологічними інструментами дозволяє нам ефективно реагувати на сучасні запити щодо ментального благополуччя всієї освітньої спільноти.

Емоційна стійкість дошкільника нерозривно пов'язана з комунікацією, тому ми **підсилюємо психологічну підтримку корекційно-мовленнєвим складником**. Цей підхід застосовано до семінару-практикуму Анастасії Гаркушенко «Мовлення в долонях вихователя: логопедія у грі та спілкуванні» (листопад 2025 р.). Представлена модель мовленнєво збагаченого простору інтегрує артикуляційні та дихальні вправи в щоденну діяльність як природні техніки саморегуляції та заземлення. Такий комплекс дозволяє вихователю вчасно корегувати емоційні труднощі, створюючи атмосферу максимального психологічного комфорту.

Важливою складовою став попередній моніторинг. Опитування батьків щодо психологічного комфорту в закладі та рівня задоволеності освітніми послугами дозволило нам виявити критичні точки: високий рівень тривожності через невизначеність. Це стало поштовхом до створення системи «психолого-педагогічного супроводу», де батьки отримують підтримку нарівні з дітьми.

Яскравим прикладом такої роботи у квітні 2024 року стала участь нашого педагогічного колективу в батьківському ретриті «Позитивне батьківство» (у межах проекту «Захист на Сході», що реалізується ГО «Дівчата» та World Vision Ukraine Response). Цей досвід дозволив не лише надати родинам простір для психологічного розвантаження, а й зміцнити емоційний зв'язок між закладом і сім'ями в умовах кризи.

Наша головна відмінність від традиційних підходів полягає у відсутності розриву між корекційною роботою психолога та виховною роботою педагога. Ми працюємо як єдиний механізм.

У лютому 2026 року на базі КЗ «ЗБДЮТ» Зачепилівської селищної ради в офлайн форматі практичний психолог Яна Крутько провела територіальний семінар-практикум «Розвиток психоемоційної компетентності вихователя: арттерапевтичні методи психологічної підтримки дітей» для педагогів ЗДО громади. Ми запропонували колегам

дієві інструменти самопомоги, керуючись принципом «спочатку маску на себе, потім – на дитину». Такий підхід дає змогу педагогам зберігати власну ресурсність, що є основою для ефективної підтримки вихованців.

Важливим етапом посилення професійної спроможності закладу стала участь практичного психолога у вересні 2025 року в тренінгу для фасилітаторів за програмою «Важливі навички в період стресу» (Київ). Опановані техніки стресостійкості наразі є невід’ємною частиною нашої внутрішньої системи підтримки ментального здоров’я всіх учасників освітнього процесу.

Емоційна стійкість і ментальне благополуччя в сучасному дошкіллі – це перехід від жорстких освітніх шаблонів до живих і гнучких інструментів підтримки. Наш досвід підтверджує, що поєднання цифрової грамотності, авторських мікротехнік і гуманістичних стандартів створює простір безпеки навіть крізь екрани моніторів.

Ми переконані в тому, що спокій дитини починається з ресурсності педагога та впевненості батьків. Створена модель взаємодії перетворює дистанційне навчання на територію турботи, де технології лише підсилюють тепло людського спілкування, даруючи кожному вихованцю відчуття захищеності та віру в майбутнє.

Анастасія Гаркушенко, в. о. директора ЗДО

**Берестинський центр дитячої та юнацької творчості
Берестинської міської ради Харківської області**

Адреса: 63304, вул. Історична, 71,
місто Берестин, Берестинський район,
Харківська область
E-mail: kr-rcdut@ukr.net
Сайт: <http://krasnograd-cdut.kh.sch.in.ua>
Телефон: (050) 947-31-98

**Тема досвіду: «Психологічний супровід і розвиток емоційної
стійкості учасників освітнього процесу в умовах війни:
управлінський досвід реалізації міжнародних проєктів»**

Берестинський центр дитячої та юнацької творчості – заклад позашкільної освіти, що забезпечує розвиток творчих здібностей, інтересів і талантів дітей та учнівської молоді. У центрі створено сприятливе освітнє середовище для самореалізації вихованців через різноманітні напрями діяльності, формування ключових компетентностей і змістовне дозвілля.

У сучасних умовах воєнного стану Берестинський ЦДЮТ функціонує як багатофункціональний освітній простір, що поєднує навчальну, виховну, соціальну та психологічну підтримку дітей і молоді. Війна суттєво змінила запити суспільства до освіти, зумовила необхідність створення безпечного середовища, здатного забезпечити не лише здобуття знань, а й емоційну стабілізацію, підтримку та розвиток життєстійкості особистості. Саме тому **пріоритетними напрямками діяльності закладу визначено: психологічний супровід учасників освітнього процесу, розвиток емоційної стійкості; подолання освітніх утрат і впровадження інноваційних підходів до організації позашкільної освіти.**

Велике значення в реалізації означених напрямів мала участь нашого закладу освіти **в міжнародних проєктах «Інклюзивний доступ до безпечного навчання для дівчат, хлопців і підлітків, які постраждали внаслідок конфлікту», CHILDREN і PROSPECT, які впроваджувалися за підтримки міжнародної гуманітарної організації AVSI.**

У період із травня до вересня 2023 року та з липня 2024 до травня 2025 року на базі ЦДЮТ було організовано комплексну діяльність, спрямовану на психоемоційну підтримку дітей, підлітків та їхніх родин, зокрема тих, які постраждали від війни. До участі в проєктах долучилися як місцеві мешканці, так і внутрішньо переміщені особи, діти з особливими освітніми потребами, сім'ї у складних життєвих обставинах. А також до реалізації проєктів були залучені педагоги-предметники, психологи та соціальні педагоги.

У межах цих проєктів подано 973 заяви на участь у різних видах діяльності, що свідчить про високий рівень довіри до закладу й актуальність запропонованих послуг. Основними напрямками роботи стали **надолуження освітніх утрат, організація рекреаційних занять і надання психосоціальної підтримки**. Педагогічні працівники забезпечували якісну організацію гурткової роботи з англійської мови, інформатики, математики, історії, підготовки до школи, а також творчих напрямів, зокрема валяння вовни, що сприяло розвитку креативності та емоційного розвантаження дітей.

Особливу увагу приділяли організації активного дозвілля як важливого чинника психологічного відновлення.

У межах проєктів освітній процес у ЦДЮТ був тісно поєднаний із системною психологічною підтримкою. Практичні психологи й соціальні педагоги проводили індивідуальні та групові заняття,

спрямовані на зниження рівня тривожності, на розвиток комунікативних навичок, формування здатності до саморегуляції та адаптації до нових життєвих умов. Загалом психологічною підтримкою було охоплено сотні дітей різних вікових категорій, зокрема дітей із числа внутрішньо переміщених осіб і дітей з особливими освітніми потребами. Значна увага приділялася роботі з батьками, які брали участь у консультаціях і тренінгах, присвячених позитивному батьківству, подоланню емоційного вигорання та підтримці дітей у кризових ситуаціях.

Важливою складовою діяльності стала організація мобільної роботи в громадах. Соціальні педагоги здійснювали виїзди до населених пунктів, забезпечуючи доступ до освітніх і психологічних послуг для дітей, які не мають можливості відвідувати ЦДЮТ. Така форма роботи дозволила охопити значну кількість дітей різного віку, сприяючи їхній соціалізації та розвитку комунікативних навичок у складних умовах воєнного часу. Реалізація проєктів супроводжувалась активною методичною діяльністю та професійним розвитком педагогів. Вони брали участь у численних тренінгах, вебінарах і супервізіях, зокрема з **питань психосоціальної підтримки, стресостійкості, гендерної компетентності, роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, кейс-менеджменту та першої психологічної допомоги.** Отримані знання педагоги успішно інтегрували у свою практичну діяльність, що сприяло підвищенню ефективності освітнього процесу та якості наданих послуг.

Окремим напрямом роботи стало навчання з питань безпеки. Педагоги й соціальні педагоги пройшли спеціалізовану підготовку з мінної безпеки та дій у надзвичайних ситуаціях, після чого проводили відповідні заняття для дітей і дорослих у громадах. Це сприяло

формуванню життєво необхідних навичок безпечної поведінки в умовах воєнного ризику.

Значна увага приділялася створенню безпечного й комфортного сучасного освітнього середовища. У межах проєктів було облаштовано навчальні приміщення та укриття, що забезпечують безперервність освітнього процесу під час повітряних тривог. Також покращено матеріально-технічну базу закладу, створено комфортні умови для навчання, розвитку й відпочинку дітей, зокрема облаштовано сучасний простір для проведення занять і дозвілля.

Важливою складовою діяльності ЦДЮТ є відкритість і комунікація з громадськістю. Створено інформаційний простір, який забезпечує доступ до актуальної інформації про діяльність закладу, освітні можливості та досягнення вихованців. Активне використання цифрових ресурсів дозволило підтримувати постійний зв'язок із батьками та громадою.

Результати реалізації проєктів засвідчують позитивну динаміку в розвитку дітей: підвищився рівень їхнього емоційного благополуччя, покращилися комунікативні навички, зросла мотивація до навчання. Педагоги продемонстрували високий рівень професійної адаптивності, здатність працювати в умовах невизначеності та забезпечувати якісну підтримку дітей.

Таким чином, **досвід Берестинського ЦДЮТ свідчить про ефективність інтеграції освітньої, психологічної та соціальної складових у діяльності закладу.** Реалізація міжнародних проєктів стала потужним ресурсом розвитку педагогіки стійкості, що дозволяє забезпечити комплексну підтримку дитини в умовах війни. **Подальші перспективи розвитку закладу пов'язані з розширенням міжнародної співпраці, упровадженням інноваційних освітніх практик і посиленням системи психологічного супроводу як ключового чинника забезпечення якості освіти в умовах сучасних викликів.**

Тетяна Вихристюк, директор Берестинського ЦДЮТ

**Комунальний заклад
«Новопокровський заклад дошкільної освіти (ясла-садок)»
Новопокровської селищної ради
Чугуївського району Харківської області**

Адреса: вул. В. Весіча, буд.13,
с-ще Новопокровка, Чугуївський район,
Харківська область, 63523, Україна
E-mail: kolobok.novopokrovka@ukr.net
Сайт: <https://novopokrovka-zdo.osvita-novopokrovka.gov.ua/>
Телефон: +380950669744

**Тема досвіду: «Цифрові інструменти як інноваційний ресурс
психологічного супроводу дошкільників»**

Сучасні виклики, зокрема пандемія та воєнний стан, зумовили необхідність упровадження дистанційного навчання навіть у закладах дошкільної освіти. Це стало новим етапом розвитку освітнього процесу, який вимагає не лише використання цифрових технологій, а й особливої уваги до психологічного стану дітей.

Нашому закладу дошкільної освіти виповнилося 36 років. Із 2020 року ми маємо досвід роботи в дистанційному форматі. Штат закладу налічує 26 осіб, серед яких 15 педагогічних працівників. Проектна потужність закладу 105 місць, наразі охоплені вихованням і онлайн-навчанням 113 дітей, які об'єднані в 6 груп. Із них: одна інклюзивна група, у якій дві дитини з особливими освітніми потребами 4 рівня підтримки (маємо восьмирічний досвід упровадження інклюзивного навчання в закладі); 65 вихованців закладу мають пільговий статус, зокрема 16 дітей з числа внутрішньо переміщених осіб. Саме тому окремої уваги потребує питання психологічної підтримки дітей та родин вихованців. У складних умовах сьогодення дошкільники можуть переживати тривожність, страх, невпевненість.

Основним завданням керівництва та психологічної служби є створення атмосфери безпеки, підтримки й емоційного комфорту всіх учасників освітнього процесу.

Ефективними засобами роботи є ігрові вправи, арттерапія, казкотерапія, рухливі паузи, а також регулярне спілкування з дітьми.

З початком повномасштабного вторгнення в Україну адміністрація закладу й вихователі активно використовують соціальні мережі для спілкування та співпраці з батьками вихованців. Заклад працює дистанційно, вихователі проводять онлайн-заняття на **платформі Google Meet**, знімають відеозаняття та викладають у **Google Classroom**. Також онлайн-заняття в усіх вікових групах систематично проводять музичний керівник і практичний психолог.

Практичний психолог постійно надає рекомендації батькам / опікунам дітей у дистанційному форматі, проводить онлайн-консультування, веде онлайн-рубрику в Google Classroom і на сторінці закладу на Facebook – «Поради психолога».

У 2024 / 2025 навчальному році наш заклад брав участь у реалізації **проєкту ЮНІСЕФ «Покращення доступу до послуг дошкільної освіти в умовах надзвичайних ситуацій та раннього відновлення в Україні»**, який реалізувала ВГО «Асоціація працівників дошкільної освіти».

Протягом 9 місяців функціонували три групи в очному форматі, які відвідували 57 дітей на безпечних локаціях із короткотривалим перебуванням. Для надання психологічної підтримки дітям використовували парціальні програми для дітей середнього та старшого дошкільного віку «Дбаємо про емоції – мову серця». Щомісяця з батьками проводили очні зустрічі (тренінги, семінари тощо).

У 2025 / 2026 навчальному році ми беремо участь у **проєкті «Покращення доступу до очного дошкільного навчання та догляду за дітьми (ЕСЕС) та безперервності раннього навчання для маленьких дітей у прифронтових регіонах України»**, який реалізується ВГО «Асоціація працівників дошкільної освіти», за підтримки ЮНІСЕФ. Педагоги нашого закладу протягом п'яти місяців на безпечних локаціях працюють очно з двома групами дітей дошкільного віку в короткотривалому форматі за моделлю 2 x 2. Очні зустрічі проводяться з дітьми, які отримують

дошкільну освіту дистанційно, з метою формування у них компетентностей, передбачених Державним стандартом дошкільної освіти, сприяння соціалізації дітей. До очних зустрічей долучаються діти молодшого, середнього та старшого дошкільного віку. Разом з ВГО «Асоціація працівників дошкільної освіти» повертаємо дітей до очної дошкільної освіти у форматі «2 на 2» за програмами «Топчик» і «Маршрутизатор». Також щомісяця проводимо очні зустрічі взаємодії з батьками.

Участь педагогів у проєктах «Покращення доступу» сприяла суттєвому підвищенню їхніх цифрових компетентностей, що, у свою чергу, розширило можливості використання сучасних інструментів у професійній діяльності.

У листопаді 2024 року директор, вихователь-методист і практичний психолог нашого закладу пройшли очне навчання в Києві за темою «Психологічний супровід і підтримка учасників та учасниць освітнього процесу в умовах кризи в Україні» в рамках підвищення кваліфікації педагогічних працівників, яке проводила ВГО «Асоціація працівників дошкільної освіти».

У лютому 2026 року директор і вихователі закладу пройшли очне навчання з підвищення кваліфікації в с. Березовий гай Харківської області за темою «Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка дітей дошкільного віку в умовах кризи: від вразливості до стійкості» від ВГО «Асоціація працівників дошкільної освіти».

Ці насичені курси стали для педагогів цінним джерелом нових знань і практичних інструментів для збереження психічного здоров'я дітей та їхніх батьків, а також для збереження власного ресурсу. Ми перестали боятися ігор на теми війни, руйнувань чи лікування, бо зрозуміли їх як безпечний спосіб проживання дитиною напруги та зцілення. Навчилися розрізняти звичайні вікові реакції дітей від тривожних симптомів стресу через спостереження за грою. Дізналися про феномен екранного псевдовідпочинку. Тренінг допоміг сформувати в педагогів здатність до планування та реалізації заходів зі збереження психічного здоров'я, психосоціальної підтримки в умовах військової кризи на рівні закладу дошкільної освіти. У час, коли щоденна реальність сповнена тривоги і випробувань, особливої уваги та підтримки потребують найменші –

наші діти. Саме дошкілля сьогодні стає для них простором стабільності, довіри й емоційної безпеки.

У березні 2025 року педагогічні працівники Новопокровського ЗДО провели офлайн-семінар із психологічної підтримки й обміну досвідом між педагогічними працівниками закладів дошкільної освіти Новопокровської громади в умовах кризи в Україні. Практичний психолог Юлія Рало розробила та запропонувала колегам практичні кейси, техніки гри, провела тренінг із профілактики професійного вигорання педагогів.

У рамках внутрішнього моніторингу якості освіти проведено опитування батьків, результати якого засвідчили, що вони розглядають цифрові інструменти як перспективний ресурс для психологічного супроводу дітей. Отже, основною метою роботи практичного психолога є забезпечення психологічного благополуччя дітей, їх гармонійного розвитку та своєчасної підтримки з використанням сучасних цифрових інструментів як ефективного ресурсу психологічного супроводу, а також надання психологічної підтримки вихованцям, їхнім родинам і педагогічному колективу в умовах воєнного стану з урахуванням пов'язаних із ним психологічних труднощів.

У лютому – березні 2026 року практичний психолог пройшла фахове навчання в освітньому просторі «Демократичний садочок» за програмою «Психосоціальна підтримка». Зміст програми охоплював три змістові модулі: перший модуль був присвячений вивченню природи стресу та його впливу на фізіологічний і психічний стан людини, другий – формуванню та розвитку психологічної стійкості до переживання наслідків стресових ситуацій, третій – методам і підходам до надання підтримки дітям у надзвичайних обставинах. Набуті теоретичні знання та практичні навички були інтегровані у професійну діяльність і застосовані в процесі роботи з дітьми.

Пріоритетні завдання практичного психолога

Консультаційна робота:

- групові консультації психологічної допомоги в організації освітнього процесу для вихователів ЗДО;
- індивідуальні консультації батьків і вихователів стосовно психічного розвитку та проблем виховання дітей за запитом.

Психологічна просвіта:

- участь у батьківських зборах у різних групах ЗДО;
- виступи на педагогічних радах;
- проведення психологічних семінарів для педагогів.

Педагогічна проблема, над якою працює психологічна служба ЗДО: профілактика та корекція поведінкових порушень дітей дошкільного віку шляхом застосування цифрових інструментів.

Завдання практичного психолога: допомога дітям з ООП та їх батькам; підтримка ВПО і сприяння їх адаптації; просвіта педагогів; підготовка дітей до школи; розвиток емоційно-вольової сфери; профілактика й корекція порушень; створення сприятливого середовища; підвищення компетентності педагогів.

Також *одним із ключових завдань практичного психолога є підвищення резильєнтності (життєстійкості) педагогічних працівників, що сприятиме їхньому стійкому функціонуванню в умовах зростаючого навантаження та викликів навколишнього середовища. Важливу роль у цьому відіграє використання сучасних цифрових інструментів, які розширюють можливості психологічної підтримки, саморозвитку та професійного відновлення педагогів.*

Дистанційне навчання в дошкільлі має свої особливості, оскільки провідною діяльністю дітей дошкільного віку є гра, а безпосереднє живе спілкування є важливим чинником розвитку. Тому організація освітнього процесу в онлайн-форматі потребує адаптації форм і методів роботи. Найчастіше використовуються **синхронні (онлайн-зустрічі) та асинхронні (відеоматеріали, завдання, консультації) форми взаємодії**. Практичний психолог для взаємодії з учасниками освітнього процесу використовує **платформи GoogleMeet, Zoom, Viber, Google Classroom, Facebook, сайт закладу, дошку Padlet, проводить онлайн-опитування за допомогою Google-форм**.

З метою підвищення якості психологічної роботи активно застосовується **платформа Canva**, яка забезпечує можливість створення наочних дидактичних матеріалів, презентацій, інформаційних буклетів, а також інтерактивних завдань. Використання візуально структурованого контенту є особливо важливим у роботі з дітьми дошкільного віку.

Важливим ресурсом у діяльності практичного психолога є **освітній сайт «Розвиток дитини»**, який містить широкий спектр розвивальних матеріалів, психодіагностичних вправ і дидактичних завдань, адаптованих до вікових особливостей дітей. Застосування цього ресурсу дозволяє урізноманітнити корекційно-розвиткову роботу й забезпечити індивідуальний підхід до кожної дитини.

Для організації інтерактивної взаємодії та підвищення залученості учасників освітнього процесу **використовується платформа *Wordwall***, яка надає можливість створення інтерактивних вправ (вікторин, ігор, завдань на встановлення відповідності тощо). Ігрові форми роботи відповідають провідній діяльності дітей дошкільного віку та сприяють ефективному формуванню когнітивних і емоційно-вольових навичок.

Таким чином, ***інтеграція сучасних цифрових платформ у професійну діяльність практичного психолога ЗДО забезпечує підвищення ефективності психолого-педагогічного супроводу, сприяє розвитку пізнавальної активності дітей та оптимізує взаємодію між усіма учасниками освітнього процесу.***

Підсумовуючи результати нашого досвіду, можемо зазначити, що ефективність дистанційної освіти значною мірою залежить від злагодженої партнерської взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу. Педагоги мають бути готовими до використання сучасних цифрових інструментів, створення цікавого й доступного контенту, а також до гнучкого планування занять. Водночас важливо враховувати вікові особливості дошкільників: заняття повинні бути короткими, різноманітними, насиченими ігровими елементами, руховою активністю. Не менш важливою є робота з батьками. Саме тому педагоги та практичний психолог надають консультації, рекомендації щодо організації режиму дня дитини, способів зниження тривожності, підтримки емоційного стану.

Така співпраця сприяє створенню єдиного освітнього **простору «заклад – родина».**

Отже, важливою складовою сучасного освітнього процесу в закладі дошкільної освіти є дистанційне навчання. Успішна реалізація його можлива за умов тісної взаємодії педагогів і батьків, використання інноваційних технологій та системної психологічної підтримки дітей. Головним пріоритетом при цьому залишається збереження емоційного благополуччя дитини та створення умов для її гармонійного розвитку.

Марина Головач, директор ЗДО

**Андріївський ліцей № 1 Донецької селищної ради
Ізюмського району Харківської області**

Адреса: 64220, пл. Центральна, буд.41,
с-ще Андріївка, Ізюмський район, Харків
область

Е-mail: andrzosh_1@ukr.net

Сайт: <http://asch1.donets-oslavita.gov.ua/>

Телефон: 0 (50) 535-13-79

**Тема: «Інклюзивна екосистема:
досвід Андріївського ліцею № 1 зі створення безбар'єрного
середовища та з підтримки ментального здоров'я учнів»**

Сучасні освітні реалії вимагають від закладів освіти не лише забезпечення якості навчання, а й створення безпечного, доступного та психологічно комфортного середовища для кожного учня. Особливої актуальності це набуває в умовах воєнних викликів, коли питання ментального відновлення та рівного доступу до освіти стають визначальними. У цьому контексті досвід Андріївського ліцею № 1 Донецької селищної ради Ізюмського району Харківської області є прикладом системного підходу до формування інклюзивної екосистеми, орієнтованої на потреби всіх учасників освітнього процесу.

Наукова новизна представленого досвіду полягає у створенні цілісної моделі інклюзивної екосистеми, що інтегрує безбар'єрне середовище, психолого-педагогічний супровід, цифрові інструменти моніторингу розвитку та практики ментального відновлення в умовах воєнного часу. Важливою особливістю є поєднання традиційних

корекційно-розвиткових підходів із сучасними технологіями підтримки емоційного благополуччя та цифровізації освітнього процесу.

Пріоритетними напрямками діяльності закладу є створення безбар'єрного простору,

якісний психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами, підтримка ментального здоров'я та розвиток партнерської взаємодії.

В основі роботи – принципи дитиноцентризму, інклюзії, доступності та педагогіки партнерства.

У ліцеї сформовано цілісну систему інклюзивного середовища, що поєднує доступність, сучасне матеріально-технічне забезпечення та професійний супровід. Відповідно до рекомендацій інклюзивно-ресурсного центру організовано навчання з індивідуальним супроводом асистентів учителя, облаштовано ресурсну кімнату в межах проєкту «Бюджет участі – 2024» («Рівні права – рівні можливості»), створено простори для навчання, розвитку й емоційного відновлення. Середовище доповнює логопедичний пункт, оснащений сучасним обладнанням і дидактичними матеріалами.

У закладі діє соціально-психологічна служба, що забезпечує психологічну підтримку учнів, роботу якої підсилює «Дружній простір», облаштований за підтримки Terre des hommes і Swiss Solidarity.

Практичний психолог Олена Шаповал і соціальний педагог Світлана Пшеничко проводять заняття з використанням казкотерапії, пісочної та арттерапії, допомагаючи дітям усвідомлювати й проживати емоції.

Навесні 2025 року до Дня психологічної служби відбувся захід «Країна емоцій» для учнів з ООП, який провели Олена Шаповал і Валентина Роленко. Захід забезпечив атмосферу довіри та емоційної безпеки.

У співпраці з Харківською обласною молодіжною громадською організацією «Освічена Ініціатива» та Швейцарським фондом Terre des hommes проводяться офлайн-заходи для дітей з ООП. Це психологічні тренінги, мінівистави, квести, арттерапія та пісочна терапія. Для батьків організуються навчальні тренінги.

Освітній процес будується на принципі «малих кроків»: педагоги створюють ситуації успіху, що формують мотивацію та впевненість. Навіть незначні досягнення розглядаються як важливий результат індивідуального поступу.

Практичне значення досвіду полягає в можливості широкого його впровадження. Використання візуальної підтримки (розклади, піктограми, картки-підказки) допомагає орієнтуватися в діяльності та знижує тривожність, особливо під час онлайн-навчання. Для мотивації застосовується система «пазлів успіху». Індивідуальні цифрові папки «Історії успіху» дозволяють відстежувати динаміку розвитку та своєчасно коригувати освітні траєкторії.

Ключову роль відіграє команда психолого-педагогічного супроводу, до складу якої входять учителі, асистенти, практичний психолог, учитель-логопед та інші фахівці. Їхня взаємодія базується на системності, узгодженості та партнерстві й забезпечує комплексну підтримку дитини.

Інклюзивна модель реалізується через гібридне навчання, що поєднує онлайн, офлайн і домашній супровід. Це дозволяє зберігати безперервність освіти та зменшувати психоемоційне навантаження в умовах воєнного часу.

Корекційно-розвиткова робота здійснюється через практико-орієнтовані методики: ігрові та інтерактивні логопедичні заняття, моделювання життєвих ситуацій у соціально-побутовому орієнтуванні. Заняття з ритміки та лікувальної фізкультури проводяться у формі сюжетних ігор, сприяючи розвитку координації, емоційності та впевненості. Психологічна підтримка допомагає знижувати тривожність і відновлювати внутрішній баланс.

Важливою складовою корекційно-розвиткової роботи є діяльність учителя-логопеда Аліни Яковлевої, яка впроваджує інноваційні підходи до розвитку мовлення та емоційної сфери дітей. Зокрема, у межах тренінгу-практикуму «Майстерня серця і ритму» реалізується інтегрований підхід, що поєднує логоритміку, дихальні практики, елементи психогімнастики та нейромалювання. Через ритм, рух і дихання діти розвивають мовленнєві навички, увагу та здатність до саморегуляції. Використання ритмічних ігор та інтерактивних вправ

сприяє формуванню фонематичного слуху, відчуття темпу й ритму, а також зниженню емоційної напруги. Така діяльність забезпечує створення позитивного психоемоційного середовища, що є важливим як для дітей з особливими освітніми потребами, так і для їхніх батьків. **Взаємодія з батьками реалізується через консультаційну підтримку та відкритий інформаційний простір**, що сприяє формуванню культури позитивного батьківства.

Команда психолого-педагогічного супроводу створила власні відео та презентації з практичними порадами для батьків дітей з ООП. Матеріали охоплюють ключові теми: підтримка дитини, розвиток самостійності, соціалізація та мовлення.

Усі напрацювання узагальнено на сайті ліцею в розділі «Поради для батьків». Ці матеріали є дієвим інструментом підтримки родин і посилюють партнерство між закладом освіти та батьками.

Методична робота в ліцеї спрямована на підвищення професійної компетентності педагогів, напрацьовані матеріали узагальнено в **електронному ресурсі «Корисна скарбничка»**. Активно розвивається культура безперервного навчання: учителі беруть участь у вебінарах, тренінгах, семінарах, зокрема в заходах, присвячених інклюзивній освіті та психологічній підтримці. На сайті закладу створено розділ, який містить результати підвищення кваліфікації педагогів із питань інклюзивної освіти впродовж 2022 – 2026 навчальних років. У жовтні 2024 року на базі нашого ліцею заступник директора з НВР Марина Дмитрова та вчитель початкових класів Олена Кришна провели семінар-практикум «Організація інклюзивного навчання в Андріївському ліцеї № 1» для керівників закладів освіти Донецької селищної територіальної громади.

Соціалізація учнів з ООП в нашому ліцеї реалізується через активну участь у конкурсах, проєктах і виховних заходах. Педагоги й асистенти системно висвітлюють результати у власних блогах, демонструючи досягнення дітей та їхню інтеграцію в освітнє середовище. Реалізація цих підходів відповідає концепції Нової української школи: сприяє створенню сучасного освітнього середовища, орієнтованого на потреби дитини, розвиток її компетентностей, партнерську взаємодію між учнем, учителем і батьками та використання цифрових інструментів в освітньому процесі.

Злагоджена співпраця вчителів, асистентів і батьків забезпечує високі результати: учні з ООП беруть участь і перемагають у творчих, інтелектуальних і дослідницьких конкурсах різного рівня. Серед них: міжнародні («Голос душі», «Олімпіс 2025 – весняна сесія»), всеукраїнські («Новорічна композиція», «Охорона праці очима дітей – 2025», «На Урок», «Лайфаки з української мови», «Таємниця генія Шевченка»), обласні та територіальні («Самоврядування очима дітей», «Брейн Ринг – 2025», «Пізнай себе, свій рід, свій нарід», «Моя Батьківщина – Україна»), шкільні («Осінній дивограй», «Весняний настрій», проєкти «Наша родина», «Мої друзі», «Добро», «Радість», «Щастя»).

Участь у цих заходах формує комунікацію, упевненість і вміння працювати в колективі. Паралельно проводиться системна виховна робота: заходи до Міжнародного дня толерантності, Дня людей з інвалідністю, Дня інформування про аутизм, уроку «Різні разом. Тут і зараз!», Національного тижня безбар'єрності.

Такі активності забезпечують успішну соціалізацію учнів з ООП та формують інклюзивне, толерантне середовище.

Ліцей активно співпрацює з державними установами, громадськими організаціями та міжнародними фондами: Комунальною установою «Зміївський інклюзивно-ресурсний центр», Харківською обласною молодіжною громадською організацією «Освічена Ініціатива», Terre des hommes, Swiss Solidarity, благодійним фондом «Все буде добре Україна».

Отже, можемо зробити висновок, що досвід нашого ліцею підтверджує ефективність інклюзивної екосистеми як інноваційної моделі організації освітнього середовища. Цінність її полягає в поєднанні доступності, педагогіки партнерства, цифрових рішень і практик ментального відновлення. Запроваджені підходи забезпечують не лише якісну освіту, а й створюють умови для гармонійного розвитку, соціалізації та самореалізації кожної дитини, що є особливо важливим у сучасних умовах.

Любов Чаговець, директор ліцею

Електронне видання

Ментальне відновлення та забезпечення рівних можливостей для навчання й особистісного зростання: каталог двадцятої обласної тематичної онлайн-виставки ефективного педагогічного досвіду. – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2025. – 48 с.

Редактор: *Писаренко Тетяна*

Технічне та художнє оформлення: *Семисошенко Севіль*

Матеріали підготувала: *Галушко Наталя*

Харківська академія неперервної освіти
61057, м. Харків, вул. Григорія Сковороди, 24,
тел./факс (057) 731-21-31,

E-mail: kvnz.hano@gmail.com

neperervna2001@gmail.com

Web-сайт: www.edu-post-diploma.kharkov.ua